

Aleksandra GIMPEL¹**Sonia MARTYKA²****Pod merytoryczną opieką płk. dr. hab. Henryka SPUSTKA**

TAJEMNICA BANKOWA

Abstrakt: Niniejszy artykuł jest materiałem pokonferencyjnym Konferencji naukowej z dnia 16 maja 2013 roku na temat „Bezpieczeństwo personalne a bezpieczeństwo strukturalne państwa. Wolność i bezpieczeństwo obywatela.” Rozważania objaśniają krótko problematykę związaną z tajemnicą bankową oraz możliwościami jej uchylecia. Ponadto dokonano w nich wykładni niektórych ustawowych pojęć niezbędnych do rozumienia poniższej materii.

Słowa kluczowe: tajemnica bankowa, uchYLECIE tajemnicy bankowej, sąd, prokurator, Policja, dyrektywa nr 2011/16/UE

WSTĘP

Jednym z najważniejszych, szczególnych obowiązków banków jest przestrzeganie tajemnicy bankowej. To bardzo ważny aspekt z punktu widzenia bezpieczeństwa jednostki. Informacje powierzone instytucji finansowej, jaką jest bank, bez wątpienia nie powinny znaleźć się w niepowołanych rękach. Słusznie, że ustawodawca chroni informacje dotyczące czynności bankowych. Jednak problematyka ta obejmuje duży kompleks zagadnień prawnych, ponieważ nastąpił znaczny wzrost regulacji prawnej tajemnicy bankowej. Ciągłe zmiany przepisów regulujących tajemnicę są bardzo kazuistyczne, co wiąże się z mniejszym stopniem ich klarowności. Tajemnica bankowa to jeden z fundamentów działania sektora bankowego, będąc instrumentem ustawowej ochrony praw i wolności obywatelskich.

Tajemnica bankowa należy do uniwersalnych powinności instytucji bankowych. Powstaje ona na tle wszystkich stosunków prawnych wiążących bank z beneficjentem tajemnicy, a nie tylko w zakresie określonego stosunku obligacyjnego. Źródłem dyskrekcji jest ustawa, jednakże może też nim być określona umowa bankowa i wtedy obowiązek zachowania tajemnicy bankowej ma charakter obowiązku kontraktowego. Chodzi tu o obowiązek natury prywatnoprawnej, a nie obowiązek publiczny. Obowiązek zachowania tajemnicy bankowej może należeć do *essentialia negotii* niektórych umów bankowych, np. umowy sejfu bankowego³.

¹ Aleksandra GIMPEL – studentka II roku studiów I stopnia kierunku Bezpieczeństwo Wewnętrzne na Uniwersytecie Opolskim.

² Sonia MARTYKA – studentka II roku studiów I stopnia kierunku Bezpieczeństwo Wewnętrzne na Uniwersytecie Opolskim.

³ M. Bączyk, *Prawo Bankowe Komentarz*, Warszawa 2007, s. 535.

1. TAJEMNICA BANKOWA - ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY

Pod względem podmiotowym, na podstawie art. 104. ust. 1 prawa bankowego⁴, do zachowania tajemnicy bankowej zobowiązane są banki, osoby w nich zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe. Nie jest natomiast sprecyzowane w przepisie, czy po utracie przez te osoby określonego statusu, nadal obowiązek ten istnieje. Brak jest również terminu końcowego. Należy przyjąć, że jest to obowiązek bezterminowy, co oznacza, że spoczywa on również na byłych pracownikach banku, a jego naruszenie może uzasadniać odpowiedzialność odszkodowawczą banku⁵.

Przedmiotowo - obowiązek obejmuje wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank tę czynność wykonuje. Ustawodawca użył słów „wszelkie informacje”, co oznacza informacje o każdej osobie, mającej jakikolwiek związek z czynnością bankową.

Przepis art. 104 ust. 1 prawa bankowego wprowadza tzw. zasadę maksymalizmu, zgodnie z którą zakresem przedmiotowym tajemnicy bankowej są objęte wszystkie informacje poza wyjątkami przedmiotowymi określonymi w art. 104 ust. 2 pr. bank. oraz wyjątkami dotyczącymi udzielania określonych informacji konkretnie wymienionym podmiotom, uprawnionym do tego z mocy ustawy⁶. Tajemnicą są więc objęte nie tylko informacje, ale także i nośniki informacji zawierające te informacje.

Tajemnicą bankową są objęte wszystkie informacje powierzone bankowi przez klienta, także dla przygotowania czynności banków, jak wniosek kredytowy, jego uzasadnienie wraz z załączonymi dokumentami.

Zakres tajemnicy obejmuje wiadomości dotyczące klienta i kontrahenta banku, jak np. dane pozwalające na ustalenie jego tożsamości, sytuacji faktycznej i prawnej w jakiej on się znajduje.

Tajemnica bankowa obejmuje nie tylko dane dotyczące osób fizycznych, ale także informacje o przedsiębiorcach, osobach prawnych, jednostkach organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, informacje dotyczące zestawień zawierających poszczególne umowy, które nie odnoszą się do konkretnego klienta, a do szerszej grupy klientów.

2. MOŻLIWOŚCI UCHYLENIA TAJEMNICY BANKOWEJ

Zgodnie z art. 104 ust. 2 pr. bank. obowiązek, zachowania tajemnicy bankowej nie obejmuje przypadków, w których:

- 1) bez ujawnienia informacji objętej tajemnicą bankową – ze względu na istotę i charakter czynności bankowej lub obowiązujące przepisy – nie jest możliwe należyte wykonanie umowy, na podstawie której jest wykonywana ta czynność bankowa lub należyte wykonanie czynności pozostających w związku z zawarciem i wykonaniem tej umowy;
- 2) następuje ujawnienie informacji objętych tajemnicą bankową przedsiębiorcom lub przedsiębiorcom zagranicznym:
 - którym bank, zgodnie z art. 6a ust. 1 i art. 6b–6d, powierzył wykonywanie, stale lub okresowo, czynności związanych z działalnością bankową,

⁴ Dz.U. 1997 nr 140 poz. 939, z późn. zm.

⁵ Wyrok SN z dn. 19 lutego 2012 r., IV CSK 428/09.

⁶ Wyrok WSA w Krakowie z dn. 20 maja 2008r., I SA/Kr 115/08.

TAJEMNICA BANKOWA

- którym powierzono wykonywanie czynności zgodnie z art. 6a ust. 7 – w zakresie niezbędnym do należytego wykonywania tych czynności;
- 3) następuje udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową adwokatom lub radcom prawnym w związku ze świadczeniem przez nich pomocy prawnej na rzecz banku;
 - 4) udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową jest niezbędne do zawarcia i wykonywania umów sprzedaży wierzytelności zaklasyfikowanych zgodnie z odrębnymi przepisami do kategorii straconych;
 - 5) udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową jest niezbędne do zawarcia i wykonania umów, o których mowa w art. 92a ust. 1, oraz związanych z nimi umów:
 - nadanie oceny inwestycyjnej (rating) sekurytyzowanym wierzytelnościom,
 - ubezpieczenia od ryzyka niewypłacalności dłużników sekurytyzowanych wierzytelności;
 - 6) udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową jest niezbędne do zawarcia i wykonania umów, o których mowa w art. 92a ust. 3 i art. 92d, oraz związanych z nimi umów o:
 - nadanie oceny inwestycyjnej (rating) sekurytyzowanym wierzytelnościom,
 - obsługę sekurytyzowanych wierzytelności,
 - organizację i przeprowadzenie emisji papierów wartościowych,
 - ubezpieczenie od ryzyka niewypłacalności dłużników sekurytyzowanych wierzytelności;
 - 7) udzielenie informacji innym bankom, instytucjom kredytowym lub instytucjom finansowym należącym do tego samego holdingu finansowego jest nie-zbędne do należytego wykonywania, określonych w przepisach prawa, obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Banku nie obejmuje obowiązek zachowania tajemnicy bankowej wobec osoby, której dotyczą informacje objęte tajemnicą. Osobom trzecim informacje te udzielone mogą być wyłącznie wtedy, gdy osoba, której dotyczą upoważni na piśmie bank do przekazania określonych informacji wskazanej przez siebie osobie lub jednostce organizacyjnej⁷.

Dla skutecznego zapobieżenia przestępstwom określonym w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji⁸ lub ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów, Policja może korzystać z informacji przetwarzanych przez banki, a stanowiących tajemnicę bankową. Informacje te podlegają ochronie przewidzianej w przepisach o ochronie informacji niejawnych i mogą być udostępniane jedynie policjantom prowadzącym czynności w danej sprawie i ich przełożonym, uprawnionym do sprawowania nadzoru nad prowadzonymi przez nich w tej sprawie czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi.

Obowiązek zachowania tajemnicy bankowej nie jest determinowany czasem trwania określonego stosunku prawnego łączącego dany podmiot z bankiem, czyli trwa przez czas nieokreślony, może przechodzić na inny bank, a także może powstać w okresie poprzedzającym zawarcie umowy i gdyby nie doszło do jej zawarcia⁹.

⁷ W. Błaszczyk, *Charakter prawny upoważnienia z art. 104 ust. 3 prawa bankowego*, R. Pr. 2010, nr 5, s. 47.

⁸ Tekst jedn.: Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. zm.

⁹ Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Warszawa 2011, s. 340.

W art. 104 wspomina się o obowiązku zachowania tajemnicy wobec strony umowy i osób niebędących stroną umowy. W przypadku stosunków wielopodmiotowych może pojawić się wielu beneficjentów, a wobec nich obowiązek zachowania tajemnicy bankowej może kształtować się w różnym zakresie¹⁰.

Obowiązek zachowania dyskrecji może pojawić się wobec osób, które w ogóle nie zamierzały zawrzeć umowy z bankiem. Powstanie tajemnicy bankowej łączy się z faktem powierzenia informacji przez różne podmioty, niekoniecznie mające status przyszłego lub aktualnego kontrahenta. Powierzenie to nie musi wiązać się z zawarciem umowy¹¹.

Upoważnienie określone w art. 104 ust. 3 może być odwołane w każdej chwili przez beneficjenta. Beneficjent może decydować nie tylko o przedmiotowym i podmiotowym ograniczeniu obowiązku dyskrecji, ale także o czasie trwania takiego ograniczenia¹².

Przepis jest przepisem dyspozytywnym, co potwierdza i reguluje art. 104 ust. 3 zd. drugie pr. bank. Sama instytucja tajemnicy bankowej może być kwalifikowana jako jedno z nie wyszczególnionych w art. 23 K.C. dóbr osobistych¹³.

Beneficjentem tajemnicy bankowej jest osoba, której dotyczą informacje objęte tajemnicą. Oznacza to obowiązek dyskrecji na rzecz drugiej strony czynności bankowej, a także na rzecz każdego, kto pozostaje wobec utajnionych informacji w takiej relacji, że te informacje go dotyczą¹⁴.

W art. 105 ust. 1 prawa bankowego zostały określone zasady uchylania tajemnicy bankowej - ustawodawca wymienił przypadki, w których bank ma obowiązek udzielenia informacji nią objętych. Należy zwrócić uwagę na fakt, że jest to katalog zamknięty, zatem tylko wymienione podmioty mogą takie dane uzyskać. Żądanie dostępu do danych, które są objęte tajemnicą bankową jest wiążące dla banku tylko w przypadku, jeśli z żądaniem tym występuje podmiot, który posiada takie uprawnienie z mocy ustawy. Oznacza to, że uprawnienia te nie mogą być cedowane lub delegowane na inny podmiot¹⁵.

Zgodnie z ustawą, bank ma obowiązek udzielenia informacji objętych tajemnicą bankową na żądanie określonych podmiotów. Przybliżymy jedynie kilka sytuacji spośród szerokiego katalogu ustawowego. Skupimy się na przekazywaniu informacji sądowi lub prokuratorowi oraz Policji.

3. UDZIELENIE INFORMACJI NA ŻĄDANIE SĄDU LUB PROKURATORA

Jak wskazuje art. 105 ust. 1 pkt. 2, bank ma obowiązek udzielenia informacji stanowiącej tajemnicę bankową na żądanie sądu lub prokuratora w związku z toczącym się postępowaniem o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe:

- a) przeciwko osobie fizycznej będącej stroną umowy zawartej z bankiem, w zakresie informacji dotyczących tej osoby fizycznej;
- b) popełnione w związku z działaniem osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, w zakresie informacji dotyczących tej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej;

Uprawnienie dostępu do danych o osobie fizycznej jest uzależnione od wystąpienia łącznie trzech warunków. Po pierwsze, postępowanie o przestępstwo lub

¹⁰ M. Bączyk *Prawo Bankowe... op. cit.*, s. 537.

¹¹ *Ibidem*.

¹² M. Bączyk, *Czy w umowie może być umieszczone upoważnienie przewidziane w art. 104 ust. 2 prawa bankowego?*, PB 2000, nr 10, s. 89.

¹³ F. Zoll, *Prawo Bankowe. Komentarz T. 2*, Kraków 2005, s. 222.

¹⁴ *Ibidem* s. 226

¹⁵ Z. Ofiarski, *Prawo... op.cit.*, s. 341.

TAJEMNICA BANKOWA

przestępstwo skarbowe musi toczyć się w chwili, gdy podmiot zwraca się z żądaniem do banku.

Po drugie, postępowanie w stosunku do osób fizycznych musi być w fazie *in personam* - musi być skierowane przeciw konkretnej osobie. Wynika stąd, że ani sąd, ani prokurator nie mogą zwrócić się do banku z żądaniem o udostępnienie informacji na etapie postępowania przygotowawczego, zanim nie zostanie wydane postanowienie o przedstawieniu danej osobie zarzutów bądź też bez wydania takiego postanowienia osoba zostanie przesłuchana w charakterze podejrzanego¹⁶. Teza ta znajduje swe odzwierciedlenie w orzecznictwie¹⁷. Wykluczone jest udzielenie informacji w sytuacji, gdy postępowanie znajduje się w fazie *in rem* (postępowanie w sprawie).

Ostatnim warunkiem, który musi zostać spełniony, jest wymóg, by osoba fizyczna, przeciw której toczy się postępowanie, była stroną umowy z bankiem.

W przypadku udostępnienia informacji o osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, również muszą być spełnione pewne warunki. W momencie wystąpienia przez sąd lub prokuratora z żądaniem, postępowanie musi się już toczyć. Jednak w odróżnieniu od uzyskania informacji o osobach fizycznych, w tym przypadku nie ma jednak wymogu co do fazy postępowania – wystarcza więc faza *in rem*.

4. UDOŚTĘPNIENIE DANYCH NA ŻĄDANIE POLICJI

Przepis art. 105 ust. 1 pkt. 2 określa, że Policja może uzyskać dane objęte tajemnicą bankową, jeśli jest to konieczne dla skutecznego zapobieżenia przestępstwom, ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów na zasadach i w trybie określonych w art. 20 ustawy o Policji. Jak wynika z art. 20 ust. 3, jeżeli jest to konieczne dla skutecznego zapobieżenia przestępstwom określonym w art. 19 ust. 1 lub ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów, Policja może korzystać z informacji dotyczących umów ubezpieczenia (...), a także przetwarzanych przez banki informacji stanowiących tajemnicę bankową. W art. 19 ust. 1 znajdziemy określone kategorie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, popełnionych umyślnie. W katalogu tym znajdują się m.in. takie przestępstwa jak: zabójstwo, dzieciobójstwo, zamach na życie prezydenta, handel ludźmi, pedofilia, przestępczość zorganizowana, oszustwo, pranie pieniędzy czy przestępstwa przeciw obrotowi gospodarczemu.

Art. 20 ust. 5 i kolejne określają warunki udostępnienia informacji chronionych tajemnicą bankową. Wymagane jest do tego postanowienie wydane na pisemny wniosek Komendanta Głównego Policji albo komendanta wojewódzkiego Policji przez sąd okręgowy, który jest właściwy miejscowo ze względu na siedzibę wnioskującego organu. Sąd po rozpatrzeniu wniosku w drodze postanowienia, wyraża zgodę na udostępnienie informacji i danych wskazanego podmiotu. Określa przy tym ich rodzaj i zakres (w całości lub części), podmiot zobowiązany do ich udostępnienia oraz organ Policji uprawniony do zwrócenia się o przekazanie informacji i danych. Może również odmówić udzielenia zgody na udostępnienie informacji i danych. Wynika stąd, że sąd okręgowy ma obowiązek sprawdzić, czy i w jakim zakresie należy udzielić Policji danych objętych tajemnicą bankową. Zachodzi tu o konieczność oceny, czy udzielenie informacji jest konieczne dla zapobieżenia przestępstw określonych w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji lub ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów. Warto zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 20 ust. 10 na Policji spoczywa obowiązek poinformowania osoby, której uzyskane dane i informacje dotyczą, o wydaniu przez sąd

¹⁶ A. Żygadło, *Wyłączenia tajemnicy bankowej a prawo do prywatności*, Warszawa 2011, s. 156.

¹⁷ Postanowienie SA w Katowicach z dn. 28 lipca 2004r., II AKz 543/2004.

postanowienia wyrażającego zgodę na udostępnienie tych danych i informacji. Należy to zrobić w terminie 90 dni od dnia ich przekazania przez bank.

5. TAJEMNICA BANKOWA A PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Art. 106 prawa bankowego nakłada na bank obowiązek przeciwdziałania wykorzystywaniu swojej działalności dla celów związanych ze wskazanymi w tych przepisach przestępstwami (tj. art. 165a KK – finansowanie terroryzmu i 299 KK – pranie brudnych pieniędzy).

Finansowanie terroryzmu odnosi się do gromadzenia, przekazywania lub oferowania środków płatniczych, instrumentów finansowych, papierów wartościowych, wartości dewizowych, praw majątkowych lub innego mienia ruchomego lub nieruchomości w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Sprawca tego czynu podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Na banku spoczywa także obowiązek przeciwdziałania tzw. praniu brudnych pieniędzy. Paragraf pierwszy art. 299 KK stanowi, że odpowiedzialności karnej za to przestępstwo podlega ten, kto środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości, pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego, przyjmuje, przekazuje lub wywozi za granicę, pomaga w przenoszeniu ich własności lub posiadaniu, albo podejmuje inne czynności, które mogą udaremnić lub znacznie utrudnić stwierdzenie ich przestępnego pochodzenia lub miejsca umieszczenia, ich wykrycie, zajęcie albo orzeczenie przepadku. Sprawcy grozi kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Zgodnie z paragrafem drugim, tej samej karze podlega pracownik lub działający w imieniu lub na rzecz banku, instytucji finansowej lub kredytowej lub innego podmiotu, na którym na podstawie przepisów prawa ciąży obowiązek rejestracji transakcji i osób dokonujących transakcji, przyjmuje, wbrew przepisom, środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, dokonuje ich transferu lub konwersji, lub przyjmuje je w innych okolicznościach wzbudzających uzasadnione podejrzenie, że stanowią one przedmiot czynu określonego w poprzednim paragrafie, lub świadczy inne usługi mające ukryć ich przestępne pochodzenie lub usługi w zabezpieczeniu przed zajęciem.

Jeżeli zaistnieje uzasadnione podejrzenie, że działalność banku jest wykorzystywana w celu ukrycia działań przestępczych lub celów mających związek z powyższymi przestępstwami, bank musi zawiadomić o tym prokuraturę, Policję lub inny właściwy organ, który posiada uprawnienie do wszczęcia postępowania przygotowawczego.

Oprócz wyżej opisanych przestępstw bank ma obowiązek zapobiegania także innym przestępstwom. Zgodnie z art. 106a ust. 3, jeśli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że środki zgromadzone na rachunku bankowym, pochodzą w części lub całości lub mają związek z przestępstwem innym niż finansowanie terroryzmu lub pranie brudnych pieniędzy, to wówczas bank posiada uprawnienie do dokonania blokady środków zgromadzonych na tym rachunku. Może ona trwać maksymalnie 72 godziny. Niezwłocznie po jej dokonaniu bank zawiadamia o tym fakcie prokuratora, który następnie wydaje postanowienie o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania. Jeśli prokurator podejmie decyzję o wszczęciu postępowania, to w drodze postanowienia dokonuje blokady rachunku na czas określony, który jednak nie może być dłuższy niż 3 miesiące.

TAJEMNICA BANKOWA

Ponadto oprócz wspomnianych regulacji rozwiązania prawne służące do walki z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu zawarte zostały także w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

6. DYREKTYWA 2011/16/UE

Wzrost mobilności podatników, liczby transakcji trans granicznych oraz rosnąca internacjonalizacja w obszarze instrumentów podatkowych mogą stać się przyczyną oszustw podatkowych. Dyrektywa Rady w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania, która uchyla dyrektywę 77/799/EWG, ma za zadanie przyspieszenie postępowania i współpracy oraz zwiększenie skuteczności między państwami członkowskimi. Objęte zakresem zastosowania są wszystkie osoby prawne i fizyczne w Unii, z uwzględnieniem nowych konstrukcji prawnych, jak trusty, fundacje i fundusze inwestycyjne oraz nowe instrumenty, które podatnicy mogą utworzyć w państwach członkowskich. Ma ona zastosowanie do wszystkich podatków każdego rodzaju pobieranych przez państwo członkowskie lub na jego rzecz, lub przez jednostki terytorialne lub administracyjne państwa członkowskiego, w tym także władze lokalne, lub na ich rzecz.

Według art. 1 ust. 1-2 dyrektywy 2011/16/UE ustanawia zasady i procedury, zgodnie z którymi państwa członkowskie współpracują ze sobą w celu wymiany informacji, jakie wydają się być istotne do celów stosowania i egzekwowania krajowych przepisów państw członkowskich dotyczących podatków, o których mowa w art. 2 dyrektywy, ustanawia ona również przepisy dotyczące wymiany informacji, o których mowa w ust. 1, drogą elektroniczną, a także zasady i procedury, zgodnie z którymi państwa członkowskie i Komisja mają współpracować w sprawach dotyczących koordynacji i oceny¹⁸.

Dyrektywa przewiduje różne sposoby wymiany informacji między państwami członkowskimi:

- na wniosek - oznacza wymianę informacji na podstawie wniosku kierowanego w konkretnym przypadku przez państwo członkowskie występujące z wnioskiem do wezwanego państwa członkowskiego;
- automatyczna - oznacza systematyczne przekazywanie określonych z góry informacji, innemu państwu członkowskiemu, bez uprzedniego wniosku, w ustalonych z góry, regularnych odstępach czasu. W kontekście art. 8 dostępne informacje odnoszą się do informacji zawartych w dokumentacji podatkowej państwa członkowskiego przekazującego informacje, które uzyskuje się zgodnie z procedurami gromadzenia i przetwarzania informacji w tym państwie członkowskim. Właściwy organ każdego z państw członkowskich przekazuje w drodze automatycznej wymiany właściwemu organowi któregośkolwiek z pozostałych państw członkowskich informacje obejmujące okresy rozliczeniowe począwszy od dnia 1 stycznia 2014 r., jakimi dysponuje w odniesieniu do osób zamieszkałych w tym innym państwie członkowskim. Są to dane dotyczące następujących szczególnych kategorii dochodu i kapitału, zgodnie z ich interpretacją na mocy krajowych przepisów państwa członkowskiego przekazującego informacje: dochody z zatrudnienia, wynagrodzenia dyrektorów, produkty ubezpieczenia na życie nieobjęte innymi unijnymi aktami prawnymi dotyczącymi wymiany informacji i innych podobnych środków, świadczenia emerytalne i rentowe, własność nieruchomości i dochody z tego tytułu. Obowiązkową automatyczną

¹⁸ Art. 1 Dyrektywy 2011/16/UE.

wymianę informacji przewidziano stosunku do osób zamieszkałych w tym innym państwie członkowskim, dotyczące szczególnych kategorii dochodu i kapitału, takich jak np. dochody z zatrudnienia bądź wynagrodzenia dyrektorów. Właściwy organ każdego z państw członkowskich będzie zobowiązany jest do przekazywania tych informacji w drodze automatycznej wymiany właściwemu organowi któregośkolwiek z pozostałych państw, począwszy od dnia 1 stycznia 2014 r.¹⁹.

- spontaniczna - oznacza nieregularne przekazywanie informacji innemu państwu członkowskiemu, w dowolnym momencie i bez uprzedniego wniosku. Spontaniczna wymiana informacji ma nastąpić w przypadkach określonych w art. 9 dyrektywy, np. gdy właściwy organ jednego państwa członkowskiego ma podstawy, aby przypuszczać, że może dojść do strat podatkowych w innym państwie członkowskim²⁰.

PODSUMOWANIE

Jak wynika z powyższego, tajemnica bankowa ma ważny wpływ na ochronę informacji związanymi z szeroko pojętymi czynnościami bankowymi. Niestety dość kazuistycznie unormowano wyłączenia, co powoduje, że regulacja ta nie jest przejrzysta, a więc może okazać się niewystarczająco zrozumiała dla odbiorców.

Tajemnica bankowa mogła być środkiem użytym w celach oszustw podatkowych i uchylania się od opodatkowania. Nie powinno się jednak natomiast zbyt szeroko ograniczać tajemnicy bankowej, aby nie zwiększać uprawnień władz publicznych oraz łamać podstawowych praw i wolności. Dnia 12 czerwca 2013 r. sporządzony został wniosek – projekt dyrektywy Rady zmieniającej dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania. Działanie to sprawi, że zakresem automatycznej wymiany informacji zostaną objęte także nowe pozycje: dywidendy, zyski kapitałowe, pozostałe dochody finansowe i salda na rachunkach. Zmiany miałyby być wdrożone do krajowych systemów prawnych do dnia 31 grudnia 2014 r. i stosowane przepisy od dnia 1 stycznia 2015 r. Dla zakresu zastosowania nowych regulacji, zamorskie terytoria Wielkiej Brytanii stanowiące raje podatkowe m.in. Kajmany, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Wyspy Man i Jersey już zgodziły się na udział w automatycznej wymianie danych bankowych²¹.

¹⁹ A. Michór, *W sprawie modelu tajemnicy bankowej w Unii Europejskiej*, http://coin.wne.uw.edu.pl/jgorski/eurozone/prezentacje/Dr_Michor.pdf, dostęp z dnia 29.09.2013.

²⁰ Art. 9 Dyrektywy 2011/16/UE.

²¹ *Ibidem*.

TAJEMNICA BANKOWA

BIBLIOGRAFIA

Literatura:

1. Bączyk M., *Prawo Bankowe Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2007.
2. Bączyk M., *Czy w umowie może być umieszczone upoważnienie przewidziane w art. 104 ust. 2 prawa bankowego?*, PB 2000, nr 10.
3. Błaszczak W., *Charakter prawny upoważnienia z art. 104 ust. 3 prawa bankowego*, R. Pr. 2010, nr 5.
4. Ofiarski Z., *Prawo bankowe*, wyd. LEX Grupa Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
5. Zoll F., *Prawo Bankowe. Komentarz T. 2*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2005.
6. Żygadło A., *Wyłączenia tajemnicy bankowej a prawo do prywatności*, wyd. LEX Grupa Wolters Kluwer, Warszawa 2011.

Akty normatywne:

1. Prawo bankowe Dz. U. 1997 nr 140 poz. 939, z późn. zm.
2. Ustawa o Policji Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. zm.
3. Dyrektywa 2011/16/UE - Dyrektywa Rady w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania i uchylająca dyrektywę 77/799/EWG

Orzecznictwo:

1. Wyrok WSA w Krakowie z dn. 20 maja 2008r., I SA/Kr 115/08.
2. Wyrok SN z dn. 19 lutego 2012 r., IV CSK 428/09.
3. Postanowienie SA w Katowicach z dn. 28 lipca 2004r., II AKz 543/2004.

Źródła internetowe:

1. http://coin.wne.uw.edu.pl/jgorski/eurozone/prezentacje/Dr_Michor.pdf.